

HAZİRAN-2025
SAYI-18

Örgütlenme Bülteni

15 -16 HAZİRAN 1970
BÜYÜK İŞÇİ DİRENİŞİ

EğitimİŞ

@egitimis

www.egitimis.org.tr

15-16 HAZİRAN'IN RUHUyla EMEK MÜCADELEMİZ SÜRÜYOR

Bugün, Türkiye işçi sınıfının tarihindeki en kitlesel kalkışmanın, işçi sınıfının tarih sahnesine çıktığı günün 55. yıldönümündeyiz.

15-16 Haziran 1970'te yüz binlerce işçi, sadece sendikalarına sahip çıkmakla kalmadı; emeğin onurunu, hak aramanın meşruluğunu ve örgütlü mücadelenin gücünü tüm ülkeye gösterdi. Dönemin siyasi iktidarı, 1967'de sınıf sendikacılığı anlayışıyla kurulan ve kısa sürede işçi sınıfı arasında güçlü bir örgütlenme sağlayan DİSK'in önünü kesmek için harekete geçti. İşçileri, sarı sendikalara bağımlı kılmak isteyen iktidar, Sendikalar Kanunu'nda değişiklik öngören bir yasa tasarısını Meclis'e sundu. Bu müdahale, açık bir şekilde işçilerin örgütlenme hakkına saldırı niteliği taşıyordu. Ancak hesap edemedikleri bir gerçek vardı: işçiler hiç olmadığı kadar örgütlü ve bu saldırıyı kabul etmeyecek kadar kararlıydı. İki gün süren büyük direniş sonucu, Anayasa Mahkemesi bu yasayı iptal etmek zorunda kaldı. 55 yıl önce büyük bir mücadele ile korunan haklar, ne yazık ki faşist 12 Eylül darbesi ile gasp edildi.

Aradan geçen 55 yıla rağmen Türkiye, dünyada, sendikal hakların en yoğun biçimde ihlal edildiği ülkeler arasındaki yerini korumaktadır. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nun (ITUC) yayınladığı 2025 Küresel Haklar Endeksi Raporu, baskı ortamının güncel ve çarpıcı bir örneğidir.

Rapor, işçi hakları ve sendikal özgürlükler açısından dünya genelinde derinleşen bir krize işaret etmektedir. Türkiye, 2016'dan bu yana olduğu gibi bu yıl da Bangladeş, Belarus, Ekvador, Eswatini, Filipinler, Guatemala, Mısır, Myanmar ve Tunus ile birlikte, işçiler için en kötü şartların geçerli olduğu 10 ülke arasında yer almaktadır. Türkiye'nin ele alındığı bölümde, "sendikal nedenlerle kitlesel işten çıkarmalar, "toplularlık hakkının engellenmesi", "sendika üyeleri ve yöneticilerine yönelik keyfi tutuklamalar" ifadelerine yer verilmiş, işçilerin sendika karşıtı uygulamalara maruz kaldığı, sendikacılara yönelik asılsız suçlamalarla kovuşturmalar açıldığı ve şiddet tehdidiyle baskı altına alındığı vurgulanmıştır.

Eğitim İş olarak, Türkiye'de emekçilerin yıllardır kötü çalışma koşullarının yanında ekonomik krizin dayattıkları ile mücadele etmek zorunda bırakılmasına karşın bugün yine 1970 yılında gerçekleşen Büyük İşçi Direniş'i'nin ruhuyla mücadeleye devam edeceğimizi yineliyoruz.

1. 2025 yılının beşinci ayında enflasyonun durumu nedir? Emekli ve çalışanların gelir artışı sonucunda ulaşacağı refah düzeyi yoksullaşmayı sonlandırır mı?

Yılın ortasına yaklaşırken birçok emekçi TÜİK tarafından hesaplanan enflasyon oranlarına bağlı olarak açıklanacak olan gelir artış düzeyini, asgari ücrete zam yapıp yapılmayacağını merakla beklemektedir. Yoksulluğun her ay daha katlanılmaz düzeylere ulaştığını ortaya koyan Birleşik Kamu-İş'in açlık ve yoksulluk sınırı hesaplamasına göre 2025 yılı mayıs ayı açlık sınırı 26.452 TL yoksulluk sınırı ise 81.602 TL'ye ulaşmıştır. Dört kişilik bir ailenin bu şartlarda sağlıklı beslenebilmesinin yanında barınma, giyim, ulaşım, eğitim harcamalarını karşılayabilmesi mümkün değildir. Durum buyken temmuz ayında yapılacak gelir artış oranını etkileyecek olan altı aylık enflasyonun belirlenmesine bir ay kala, TÜİK mayıs ayı enflasyonunu oldukça düşük açıklamıştır.

TÜİK, İTO ve ENAG'a göre aylık ve yıllık enflasyon artış oranları

	Aylık artış	Yıllık artış
TÜİK	1,53	35,41
İTO	2,83	46,57
ENAG	3,66	71,23

Kaynak: TÜİK, İTO ve ENAG resmi web sitelerinden edinilen veriler ile oluşturulmuştur.

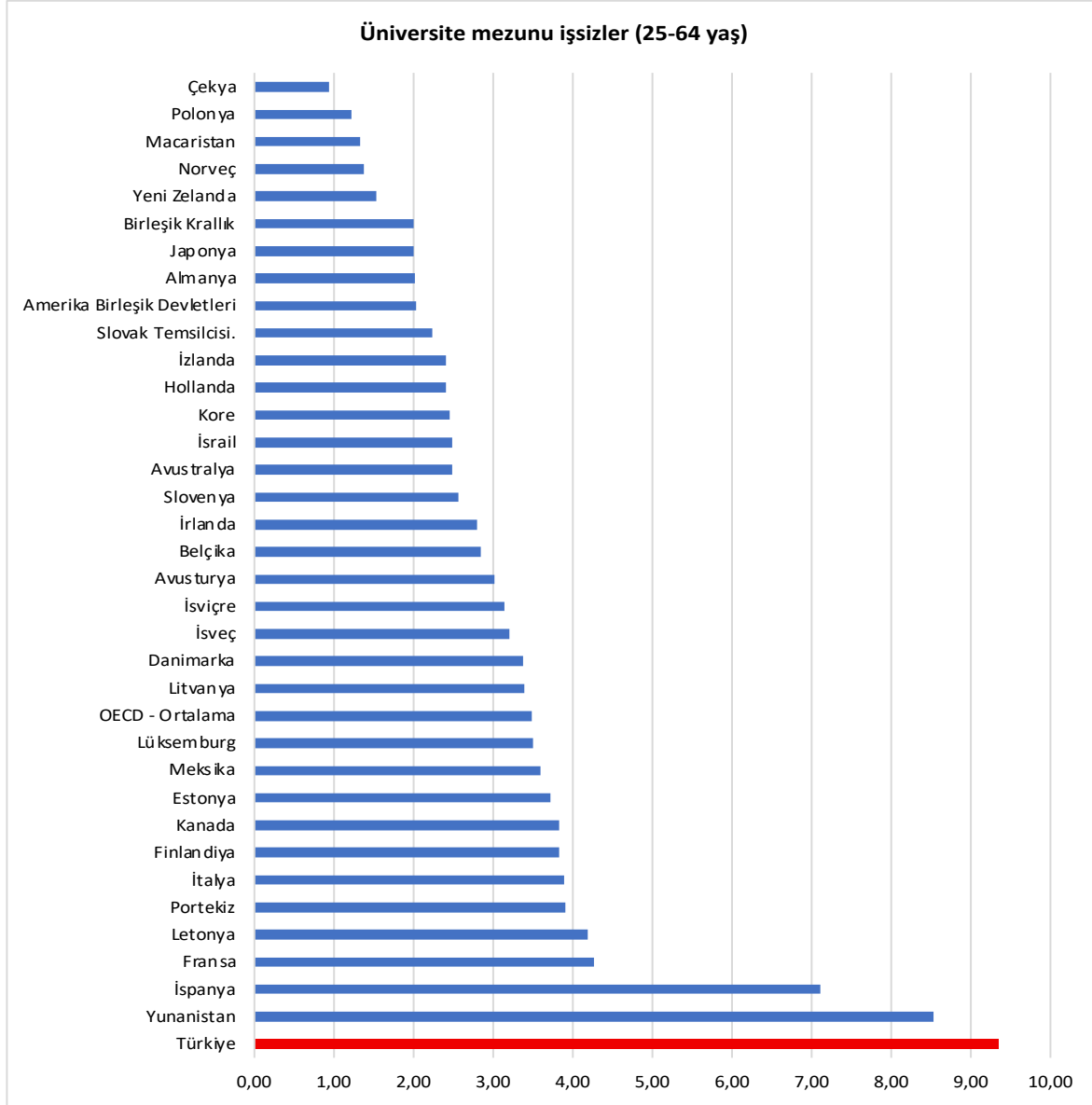
Mayıs ayı enflasyonu ile birlikte beş aylık enflasyon oranı %15,09, enflasyon farkı ise 8,58 olarak belirlenmiştir. SSK ve BağKur emeklileri için gelir artış oranı %15,09'da kalırken, kamu çalışanı ve emeklisi için %14,01'de kalmıştır. %20'yi bile bulmayan gelir artış oranı görüldüğü üzere alım gücünü yine yaşanabilir düzeye taşımayacak, halkın yoksullaşma ile imtihanı devam edecektir.

2. TÜİK'in açıkladığı Ulusal Eğitim İstatistiklerine göre Türkiye yükseköğretim mezunu sıralamasında OECD ülkeleri arasında nerededir? Sıralamadaki yeri bir ülke için bir gelişmenin mi yoksa geriye gidişin bir göstergesi midir?

TÜİK'in açıklamış olduğu Ulusal Eğitim İstatistiklerine göre Türkiye'de 25-34 yaş arası üniversite mezunu oranı %42,9 olurken eğitim niteliği açısından ilk sıralarda yer alan ve gelişmiş ülke kategorisinde bulunan bazı ülkelere göre oldukça yüksek bir orana sahip olmuştur.

Her ile bir üniversite projesi, başladığı günden itibaren planlamadan yoksun olmasından kaynaklı olarak eleştirilmiş fakat geri adım atılmadan devam eden projenin sonucunda çok sayıda işsiz üniversite mezunu ile karşı karşıya kalınmıştır.

Açılan üniversitelerin yeterli akademik şartları sağlamaması, her üniversiteye aynı bölümlerin açılması çalışma hayatında aynı alanlara ilişkin emek arzını artırırken emek talebi aynı oranda artmadığı için genç işsizliğinin hatta düşük ücret düzeylerinin önünü açmıştır. Birçok üniversite mezunu kendi alanlarına dair iş imkânı bulamadığı için çareyi başka alanlarda istihdam edilmekte bulmuştur.

Kaynak: OECD verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Sonuçta üniversite mezunu sayısını artırmak bizim gibi ülkeler için bir başarı göstergesi değil aksine planlamadan yoksun olduğu için nitelikli işsiz sayısının artmasının bir göstergesidir. Bunun da ülke gençlerini umutsuzluğa sürüklemekten başka bir sonucu yoktur.

3. 2024-2025 akademik yıl sonu değerlendirmesinde öne çıkanlar

- Avrupa Üniversiteler Birlięi (EUA) Üniversite Özerklik Karnesi'nde Türkiye; yönetsel, mali ve akademik özerklik alanlarında Avrupa ülkeleri arasında en alt sıralarda yer almaktadır. Türkiye'deki üniversiteler 35 ülke arasında 35. olarak örgütsel özerklikte son sırada yer alırken, mali özerklikte 31., personel (istihdam) özerkliğinde 26. ve akademik özerklikte 29. olmuştur. Raporda rektör atamalarının ve görevden almaların doğrudan Cumhurbaşkanı kararı ile gerçekleşmesi durumuna örnek teşkil eden tek ülkenin Türkiye olduğu belirtilmiştir.

- 129 devlet üniversitesine karşılık 4 MYO ile birlikte 79 Vakıf Üniversitesinin olmasının izah edilebilir bir tarafı bulunmamaktadır. Nitekim 75 Vakıf üniversitesinin 44'ü İstanbul'da, 11'i Ankara'dadır. Buna karşılık İstanbul'da 13, Ankara'da 8 devlet üniversitesi bulunmaktadır. Vakfı dahi olmayan vakıf üniversiteleri, bir kampüsü dahi olmayan apartman üniversiteleri ise yükseköğretim sisteminin hem niteliğini hem de saygınlığını her geçen gün daha da zedelemektedir.

- Üniversitelerde yeterli akademik kadro, araştırma görevlisi, teknik eleman, memur ve hizmetli personel eksikliği vardır. Akademik kadrolar liyakate bakılmadan, eş, ahabap, tanıdık ve siyasi ölçütlere göre doldurulmaktadır. Akademisyenlerin yükselme kriterlerinin kişiye özel hale getirilmiştir. Akademik personelin görevde yükselme ve unvanlarına uygun kadrolara atanmasında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. İktidara yakın olan akademisyenler hızla yükselirken, iktidara muhalif olan akademisyenlerin kadro ilerlemeleri yapılmamakta, yıllarca bekletilmektedir.

- 2025 yılında 129 devlet üniversitesi için ayrılan bütçe 2025 yılında üniversitelere ayrılan 487 milyar lirayken, Diyanet İşleri Başkanlığına 130,1 milyar liralık bütçe verilmiştir. Üniversitelerin bütçesi gelişmiş ülkelerdeki tek bir üniversitenin bütçesinden daha düşüktür.

- Üniversitelerin bazılarında başta kütüphane olmak üzere, yerleşke (kampus), laboratuvar, yeterli derslik, yurt, kültür ve spor alanı gibi birçok temel alt yapı bulunmamaktadır. Apartman üniversitesi diye tabir edilen birçok vakıf üniversitesi bu koşulları sağlamaktan çok uzaktır.

- URAP 2023-2024 Raporuna göre 2016 yılından beri ilk 500 içinde üniversitesi olmayan Türkiye için durum değişmemiş, ilk 1000 üniversite içinde ise 2016 yılında 18 üniversitemiz yer alırken 2023 yılında yarısı kadar yani sadece 9 üniversitesi sıralamaya girebilmiştir. Araştırmalar nitelik ve derinlikten yoksundur; yayınlar performans kaygısıyla yapılmakta, bilimsel gelişime katkı sunamamaktadır.

- Eleştirinin, sorgulamanın, bilimsel düşüncenin, demokratik ve anayasal hakları kullanmanın merkezi olması gereken üniversitelerde öğrencilerin demokratik yollarla haklarını arama girişimleri baskılarla, şiddetle bastırılmakta; öğrenciler disiplin ve soruşturmalarla cezalandırılmakta, üniversiteden ve KYK yurtlarından uzaklaştırılmakta, haksız yere tutuklanmakta ve eğiti hakları ellerinden alınmaktadır.

Sonuçta akademik ve idari personelin yanında öğrencilerin yaşadığı her türlü sorunun temelinde özerklikten yoksun yükseköğretim sistemi bulunmaktadır.

4. Türkiye’de eğitim emekçilerinin örgütlülüğü ne düzeydedir? 2024 ve 2025 yılları arasında eğitim ve bilim işkoluna bağlı kamu sendikalarının üye oranları ne yönde değişmiştir?

Eğitim emekçilerinin 2025 yılı sendikalaşma sayıları açıklanmış, eğitim ve bilim işkolundaki sendikalar içinde en yüksek üye sayısına sahip olan dört sendika içinde en yüksek artışı yakalayan sendika Eğitim-İş olmuştur. Sadece MEB’deki artış 8180 olmuş ve sayımız 144.204’e ulaşmış, MEB ile yükseköğretim üyelerinin toplamı 148.616 olarak belirlenmiştir.

Laik, bilimsel, kamusal ve parasız eğitim için eğitim ve bilim emekçilerinin yanında öğrencilerin nitelikli eğitime kavuşması, ülkede özgür bilimin gelişmesine yönelik hedeflerimiz gerçek olana kadar mücadelemize kararlılıkla devam edeceğiz.

21-22 Haziran 2025 tarihlerinde Yükseköğretim Kurumları Sınavı’na girecek tüm öğrencilerimize başarılar dileriz...

EĞİTİM-İŞ BÜLTENİ
Eğitimiş Yayınları, Ankara
Mayıs 2025

EĞİTİMİŞ ADINA SAHİBİ
Kadem ÖZBAY / Genel Başkan

YAYIN SORUMLUSU
Bülent METİN / Genel Örgütlenme Sekreteri

RAPOR-İÇERİK
Dr. Burcu DOĞAN / Araştırma ve Raporlama Uzmanı

GRAFİK-TASARIM
Samet DEMİRYÜREK

İLETİŞİM
Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay-ANKARA
iletisim@egitimis.org.tr
0 312 434 12 06